

poldnevni pouk, da se morejo brezbržno vdati privatnemu delu.

Eni bi se potem bavili s privatnim poukom, drugi bi šli v pisarne odvetnikov in različnih društev, tretji bi kaj pisali ter se bavili s književnim poslom itd. V tem grmu tedaj tiči zajec. Ali pri nas na Hrvaškem ni dosti takih učiteljev, pa mislim, da bi bilo neopravičeno, da zaradi interesa neznatne manjšine rušimo svojo vsednevno šolo. Pri nas je namreč večina kmetiškega učiteljstva, ki ne rabi teh popoldnevov, pa kakor se vsi učitelji ne bavijo in tudi ne morejo baviti s književnostjo — da bi tudi po peturnem pouku ne bili sposobni baviti se s težkimi književnimi študijami — tedaj res ne vem, kaj bi naši učitelji delali vsak dan popoldne. Nekateri mislijo nadalje, da bi se učitelji ta čas mogli baviti s svojo ekonomijo. No, ta strašna učiteljska ekonomija sestoji iz koščka vrta, nekoliko čebelic, časih nekaj živalic itd., a to je itak posel za družico učiteljevo. Drugega dela na selih učitelj nima, a da se peča z ekonomijo, to je stara pesem, ker, kjer ni potrebnega kapitala, tam ni ekonomije, a naš učiteljski kapital je, hvala Bogu, tak, da z njim ne moremo ne živeti ne umreti, a kaj še, da bi ga vlagali v večja podjetja! (Tako je! Vsestransko pritrjevanje.)

(Konec.)

## Društveni vestnik.

### Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je imelo svoj redni letni občni zbor dne 19. novembra t. l. v Št. Janžu pri Korenu.

V svojem otvoritvenem nagovoru je načelnik poudarjal, da ga jako veseli, ker se je tuokrajno učiteljstvo skoraj polnoštevilno zbralo. Pozdravlja nanovo v naš okraj prišedšega g. Tušaka, učitelja v Mozirju, ki je takoj javil svoj pristop v društvo.

Po prečitaniu zapisnika zadnjega zborovanja se je isti odobril, nakar je zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetu, g. Kelc, poročal o delovanju te korporacije. Obširno in jedrnatno poročilo je jako ugajalo. Vsi navzoči (navzoče niso bile samo tri učne osebe) so soglasno pritrjevali govorniku ter njemu kakor tudi od okr. zastopa voljenemu nadučitelju g. Kocbeku soglasno izrekli zahvalo za trud in za vrlo zastopanje učiteljstva.

Nato je eden posetnikov sadne razstave v Radovljici poročal o tej kakor tudi o sadni razstavi v Düsseldorfu na Nemškem. Odkrito je izražal svoje nazore, hvalil dobre in grajal slabe lastnosti obeh razstav, ter podajal svoje misli o sadjereji sploh, osobito pa o sadjereji v našem okraju.

Gospod Kocbek je govoril o risanju po spominu in naravi. Razkazoval je množico risarij, ki jih je dobil od g. Tomašiča, nadučitelja v Trnjam pri Zagrebu, pa tudi risarije, ki so jih po tej metodi narisali učenci gornjegrajske šole, kjer so uvedli to metodo za poizkušnjo.

Vrlo zanimivo poročanje je zbudilo splošno zanimanje.

Tajnik je poročal o društvenem delovanju v minulem društvenem letu, blagajnik pa o računu. Društvo je imelo 67 K dohodkov in 60/32 K stroškov. Precej članov pa še ni plačalo letnine, oziroma ne popolnoma. Kje je vaš stanovski ponos? Trpke besede mi silijo v pero, pa rajši molčim, ker bi morda zopet bila kaka rahločuteča dušica razžaljena.

Volitev odbora ni izpremenila dosti. Soglasno so bili voljeni razen enega vsi stari odborniki.

Voljeni so bili sledeči gospodje: za načelnika Ivan Kelc, nadučitelj v Novi Štiti; za podpredsednika Franc Kocbek, nadučitelj v Gornjem gradu; za blagajnika Peter Wudler, nadučitelj na Ljubnem; za tajnika Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem gradu; za odbornika Ivan Klemenčič, naduč. na Rečici, in Josip Terčak, nadučitelj v Ksaveriju

Prihodnje zborovanje se vrši meseca maja v Novi Štiti. Če bi pa slučajno bilo kaj posebnega med tem časom, se je pooblastilo načelnika, da skliče zborovanje tudi prej.

## Književnost in umetnost.

**Zvonček** prinaša v zadnji letošnji številki to-le lepo vsebino: 1. Zvezda repatica. E. Gangl. Pesem. — 2. Božična povest. Ivo Danič. Romanca. — 3. Kočarjev Peter. Juraj Pangrac. Povest. — 4. Božično drevesce. Slika v barvotisku s pesemco. — 5. Stari konj. Mihael Levstik. Povest. — 6. Želja v pozni jeseni. Fran Zgur. Pesem. — 7. Ob tepežnici. Kompoljski. Povest. — 8. V domovino! Ivo Trošt. Povest s podobo. — 9. Mlademu slovenskemu učenjaku v spomin. Lad. Ogorek. Življenjepis s podobo. — 10. Simon Gregorčič. Lad. Ogorek. Življenjepis s podobo. — 11. Na polh! Kompoljski. Povest. — 12. Bogastvo. E. Gangl. Povest. — 13. Pouk in zabava. Veseli hriček. A. Kosi. Uglasbena pesem. — Otok, ki izginja. — Smeh je zdrav. — Port Artur. — Japonski otoki. — Najnovejša avstrijska bojna ladja. — Za oči. — Draginja želv. — Najdebelejšo drevo na svetu. — Rešitev. — 14. Ob sklepu petega letnika.

**Narodne pesmi.** Naučno ministrstvo namerava izdati zbirko vseh narodnih pesmi vseh avstrijskih narodov. V to svrhu je bilo dne 26. pret. m. pri naučnem ministrstvu prvo uradno posvetovanje, ki so se ga med drugimi udeležili koncertni vodja Hubad iz Ljubljane, vseučiliški profesor dr. Ive iz Gradca in vseuč. prof. dr. Štrekelj iz Gradca.

**Jeseniška Straža** je naslov listu, ki je začel izhajati v Kranju, da brani slovenski Port Artur — gorenjske Jesenice — pred grabljivimi rokami usiljivih Nemcev.

**Narodno pesem v ljudsko šolo!** Ko sem pred štirimi leti v posebnem, javnem naznanilu in v prošnji sporočil cenjenemu učiteljstvu, da namenjam izdati »Narodne pesmi za ljudsko šolo« in ko sem vabil v dotičnem pozivu na sodelovanje, se je oglasil znani mi tovariš g. —m— z nasvetom, češ, naj jaz slične zbirke ne izdam, ker dobimo v kratkem nove čitanke, ki bodo proizvedle nove pesmarice in ker bi zbirka nar. pesmi ne zadostila, marveč samo ovirala izdajo večje, oziroma cele pesmarice.\*) Nadalje je dotični gospod tudi nasvetoval, naj se sestavljanja take pesmarice vobče ne lotim jaz, marveč nekdo drugi, a jaz pa da naj dotičniku izročim svoje gradivo itd.

Ker mi je mnogo do tega, da se prenese lepa pesem potom šole med narod in ker sem uverjen, da je skrbno sestavljena pesmarica jako velikega pomena za pevski pouk v ljudski šoli, zato sem uvaževal nasvet g. —m— a ter čakal, da se loti kateri zmožnejših tovarišev te naloge, in sicer v smislu, nasvetovanem po g. —m—u. Toda čakal sem zaman! Tri leta so minula; dobili smo tudi zaželjene nove čitanke (kar jih ni izišlo že prej, n. pr. Josin-Gangl), in ker mi ni znano, se li kdo bavi z mislijo, izdati novo pesmarico ali ne, zato sem se vendarle lotil jaz navedene naloge, čeprav sem si bil vsvesti, da je tako začetje trudapolno, težavno, pa tudi nehvaležno. Dobro vedoč, da tako važni nalogi nisem sam kos, sem si pridobil lepo število odličnih sodelavnikov, katerih imena pričajo, da je gradivo v pesmarici dobro, napevi lepi in prikladni besedilu. Omenjam samo te-le gospode: Emil Adamič, Hinko Druzovič, dr. Gust. Ipavic, Ferd. Juvanec, Domicijan in Fran Serajnik.

Delo sem torej zasnoval, opiraje se na nasvet g. —m— a in na podlagi čitank, ki so sedaj v rabi. Toda — glej ga spaka: Oni g. —m—, ki je bil pred par leti mnenja, da bi zbirka samih narodnih pesmi ne zadoščala in da je treba izdati pesmarico na podlagi šolskih čitank, je sedaj svoje nazore v tej reči izpremenil tako, da mu gre sedaj v prvi vrsti le za to, da narodni napevi ne dobe novega, modernega besedila.

\*) Primeri »Uč. Tov.« l. 1901, str. 57. in 58.!

Misli tovarišev o tem, se li naj obdrži pri narodnih pesmih, ki jih pojemo v ljudski šoli, prvotni tekst, ali se pa naj podloži melodiji drugo besedilo, so res različne, toda večina učiteljev je mnenja, da je pri petju glavna stvar melodija, ne pa besedilo in da jo v šoli prav lahko zamenjamo z drugim, namenu vzgajališča prikladnejšim tekstom. Besedilo, ki ga pojejo v šoli, mora imeti — kakor znano — ministrsko aprobacijo\*), ne vem pa, če bi nam naučno ministrstvo potrdilo besedilo »Prelepa je cvancgarca«. In vendar je ta napev tako lep in melodiozen, da ga otroci v šoli kaj radi pojo, seveda na besedilo »Na hribu zelenem mi hiša stoji...«.

Kar se tiče točke glede podlaganja drugih besed pod narodne napeve v ljudski šoli, naj navedem na tem mestu še nekoliko besed iz svojih »Opomb« k novi pesemski zbirki

»Mnogo se je pri nas že storilo za povzdigo narodne pesmi v ljudski šoli, a doseglo bi se gotovo še več, ko bi imeli vsi lepi narodni napevi tudi lepo, ali bolje rečeno, za šolsko mladino prikladno besedilo. A prav v tej točki narodne pesmi niso take, kakršnih bi si želel vzgojitelj mladine. Ne trdim, da so vse besede naših narodnih pesmi pohujšljive, poudarjam pa, da so te pesmi, kar se tiče njih besedila, za poučne, oziroma vzgojne namene iz večine neprimerne, ker imajo v sebi premalo vzgojnih momentov.

Ker torej pretežno večini narodnih pesmi z ozirom na njihovo neprikladno besedilo ne moremo odločiti v ljudski šoli mesta, in ker se je vrhutega še ozirati na znano pedagoško didaktično načelo, da bodi pouk v petju v najožji zvezi z drugimi šolskimi predmeti, zlasti z jezikovnim, zato sem se odločil, izbrati iz bogatega zaklada narodnih pesmi\*\*) najboljše in najprimernejše napeve ter podložiti istim besedilo pesmi iz ljudskošolskih čitank, ki so sedaj v rabi. Otroci se seznanijo na tak način že v ljudski šoli z raznimi narodnimi melodijami, čeprav ne s prvotnim ali izvirnim besedilom. Istega pa se lahko naši mladi ljudje poprimajo pozneje, ko stopijo iz šole — to se pravi: ako jim bodo ugajale narodne besede bolj, nego v šoli priučeni pesniški izdelki znanih in priznanih naših slovstvenikov.«

To je torej moje mnenje o tem. Ker pa seveda moje mnenje ni merodajno, zato naj navedem v tem oziru še besede nekega drugega gospoda — glasbenega veščaka — ki si je pridobil za povzdigo slov. narodnih pesmi že mnogo nevenljivih zaslug, namreč g. Fr. Gerbiča. Ta glasbenik, ki je med drugimi tudi prva dva zvezka moje pesmarice kritično pregledal, piše o tem doslovno:

»Da ste podložili narodnim napevom drugačno, t. j. moderno besedilo, je popolnoma prav, ker prvotno besedilo ni primerno za vzgojo v šoli. Napevi, komponirani po raznih skladateljih, v tej zbirki posnemajo karakteristiko narodnih napevov, zato mislim, da se bodo i ti mladini prikupili in da bo ta zbirka sploh dobro došla vsem učiteljem, ker je primerna svojemu namenu in svrhi...«

Tako torej g. prof. Gerbič. Lahko bi navedel še ugodne sodbe drugih strokovnjakov, ki so imeli mojo zbirko v pregledu, a nočem, da se mi ne bo očitala samohvala. Toliko pa sem v pojasnilo stališča, ki ga v tej reči zastopam, moral omeniti.

Da sem se oziral v pesmarici, kolikor je bilo pač možno, tudi na celotno narodno pesem, t. j. tako, ki sestoji iz narodnega besedila in napeva, je jasno iz besed, ki stoje tudi v že zgoraj omenjenih »opombah«. Dotične vrstice slovejo:

»Zadnji, t. j. 4. del pesmarice, bo obsegal tudi lepo število onih narodnih pesmi, katerih i tekst dovoljuje, da se lahko uvedejo brez pomisleka v šolo. V tem zvezku, ki bode kaj pripraven za šolske slavnosti, bodem poskrbel napevom za nekoliko bolj distingvirano, moderno opremo. Stavek bode dvoglasen, izvečine pa triglasen.«

G. — m — trdi, da tiči vzrok, zakaj za svojo pesmarico nisem dobil takoj dovoljnega števila naročnikov\*\*\*) v dejstvo, »da nam še ni zamrl čut za pravo narodno pesem«. Jaz pa rečem: Ako se oglasi pri nas za kako delce izmed učiteljstva okolo 900 naročnikov, tedaj je to jasen dokaz, da je učiteljstvo o veliki važnosti narodnih napevov bolj prepričano nego pa o globokem pomenu besed »Prelepa je cvancgarca«, ki ima v prvi vrsti kulturno zgodovinski, ne pa vzgojni pomen.

\*) Mogoče je sicer, da poje ta ali oni učitelj v šoli tudi druge pesmi, ki njih besedilo ni odobreno a raditega nima nobenih sitnosti. Toda znan je pogovor: Kjer ni tožnika, tam ni sodnika. Pis.

\*\*) V zbirki sem uporabil tudi precej takih narodnih napevov, ki še niso bili dosedaj nikjer objavljeni. Pis.

\*\*\*) Sedaj, ko to pišem, je obstoj podjetju zagotovljen, in v najkrajšem času izideta prva dva dela napominane pesemske zbirke. Pis.

Vprašanje, ali naj pojó v ljudski šoli na narodne napeve samo narodne besede, se ne bo tako hitro končno-veljavno rešilo: pretežna večina tovarišev bo — kakor sem že omenil — pro, drugi pa bodo zopet kontra. Vsekakor pa bi bila zanimiva o tem primerna debata, ki si je želi v zadnji številki uredništvo »Uč. Tov.«

Končno še to-le: Dasi je moja zbirka urejena po načelu »od lažjega do težjega«, vendar ni nikakšno navodilo, kako je gojiti v ljudski šoli pevski pouk. V tem oziru čaka važna naloga našo »Šolsko Matico«. Ta se loti — kakor mi je zatrjeval to nje predsednik ob ustnem razgovoru v letošnjih počitnicah — svoječasno tudi te naloge. Toliko pa se upam trditi že danes, da bo pisatelj dotičnega navodila za petje v ljudski šoli našel tudi v moji zbirki marsikatero zrnice, ki mu bo s pridom služilo.

V Središču, dne 2. decembra 1904.

Anton Kosi.

## Vestnik.

**Učiteljski dobrotniki.** Za »Učiteljski konvikt« so darovali: g. Vaso Petričič, veletržec in posestnik v Ljubljani, 100 K; g. Anton Vilfan-Aleš, župan, gostilničar in posestnik na Ježici pri Ljubljani, 50 K; Karamučkarji 11 K; g. Alojzij Vodnik, kamnoseški mojster in posestnik v Ljubljani, 10 K; g. Jakob Zalaznik, pekovski mojster in posestnik v Ljubljani, 10 K; g. Viljem Martinak, c. kr. sodni nadsvetnik v Ljubljani, 6 K; g. Fran Pretnar, blagajnik Mestne hranilnice v Ljubljani, 6 K; g. Jakob Vodeb, c. kr. učit. profesor v Ljubljani, 5 K; g. Alojzij Gregorič, c. kr. poštni oficijal v Ljubljani, 5 K; g. Anton Orehek, c. kr. glavni davkar v Kranju, 5 K; g. Anton Zupan, gostilničar in mesar v Ljubljani, 5 K; preč. g. prelat Janez Rozman, kanonik in mestni župnik v Ljubljani, 5 K; g. Rajko Perušek, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani, 4 K; g. Josip Kaučič v Ljubljani, 4 K; g. Avgust Repič, sodarski mojster in posestnik v Ljubljani, 4 K; g. Friderik Zakej, c. kr. šolski svetnik in gimn. profesor v Ljubljani, 3 K; g. dr. Valentin Korun, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani 1 K; g. Josip Celestina, c. kr. učit. prof. v p. v Ljubljani 3 K; g. Ivan Resman, načelnik žel. postaje, slovenski pisatelj i. dr. v Ljubljani, 40 K. Živeli učiteljski dobrotniki! Bog plati.

**Učiteljski konvikt.** Na pedagoškem večeru pri g. profesorju R. E. Peerzu zbrano učiteljstvo zložilo 8 K; gosp. Alojzij Škerl, c. kr. poštar v Sežani 2 K; g. K. Lapajne, trgovski pomočnik v Cerknici, nabral v veseli družbi pri g. Ivanu Strgulcu v Begunjah 5 K 28 h; g. Dragotin Zupančič, učitelj v Ptuj, nabral v veseli družbi 6 K; g. Janko Fras, učitelj v St. Vidu pri Ptuj, 1 K.

**Kolekta poštinih znamk za učiteljski konvikt.** Iz Celja in okolice kolekta št. 3. — Zadnje dni je poslal blagajnik v vsaki okraj na Primorsko po dve kolekte.

**Čekovni promet učiteljskega konvikta.** Letnina a 2 K za l. 1904: G. Josip Bozja, nadučitelj v pok. v Ljubljani; g. Rudolf Završnik, nadučitelj v Predvoru; g. Davorin Matko, nadučitelj v Toplicah; g. Karel Gregore, učitelj v Toplicah; g. Fran Šorn, nadučitelj pri Sv. Lovrencu na Drav. polju; g. Karel Trost, nadučitelj v Št. Jerneju; g. Ivan Gantar, učitelj v Št. Jerneju; g. Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki; g. Konrad Barle, učitelj v Metliki; g. Leopold Morela, učitelj v Metliki; gđc. Ana Podrekar, učiteljica v Metliki; gđc. Ivana Borštnik, učiteljica v Metliki; g. Janko Rudolf, nadučitelj v Št. Vidu; gđc. Marija Bole, učiteljica v Št. Vidu; g. Josip Rajšp, nadučitelj v Ormožu; g. Domicijan Serajnik, učitelj v Ormožu; gosp. Adolf Rozina, učitelj v Ormožu; gđc. Milena Lazar, učiteljica v Ormožu; g. Pavel Plesničar, nadučitelj v Marežigah pri Kopru; gđc. Angela Slavec, učiteljica v Marežigah; g. Mihael Kalan, nadučitelj v Št. Petru; gđc. Roza Jelenc, učiteljica v Št. Petru; g. Fran Merljak, nadučitelj v Batujah; g. Ognjeslav Groeßlinger, nadučitelj pri Dev. Marij v Puščavi; g. Ditmar Groeßlinger, učitelj pri Dev.